

ÜSTÜN YETENEKLİ ÇOCUKLARA YÖNELİK OKUL DIŞI ÖĞRETİM UYGULAMALARI HAKKINDA ÖĞRETMEN ALGILARI

VIEWS OF CLASSROOM TEACHERS ON OUT-OF-SCHOOL TEACHING PRACTICES FOR GIFTED CHILDREN

Neőe KUTLU ABU

Dr. ÖĖr. Üyesi., Amasya Üniversitesi

EĞitim Fakóltesi, Temel EĞitim Bölümü

nese.kutlu@amasya.edu.tr

Orcid No: 0000-0002-4251-3627

Geliő Tarihi/Received:

09/09/2019

Kabul Tarihi/Accepted:

10/12/2019

e-Yayım/e-Printed:

31/12/2019

Kaynakça Bilgisi: Kutlu Abu, N. (2019). Üstün yetenekli çocuklara yönelik okul diőı öğretim uygulamaları hakkında öğretmen algıları. *İnformal Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 4(2), 144-165.

Citation Information: Kutlu Abu, N. (2019). Views of classroom teachers on out-of-school teaching practices for gifted children. *Journal of Research in Informal Environments*, 4(2), 144-165.

ÖZ

Bu çalışmanın amacı üstün yetenekli çocuklara yönelik okul dışı öğretim uygulamaları hakkında sınıf öğretmenlerinin algı, ihtiyaç ve beklentilerini incelemektir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim deseni kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından görüşme formu geliştirilmiş ve beş sınıf öğretmeni ile yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Çalışmadan elde edilen veriler tümdengelimsel analiz ile çözümlenmiştir. Yapılan analizler sonucunda öğretmenlerin okul dışı öğretim deneyimleri, okul dışı müfredatın planlanması ve değerlendirmesi, okul dışında üstünlerin eğitimsel ihtiyaçları, okul dışı öğretimde kaynakların organizasyonu, yıllık planların işlevselliği, okul dışı eğitimlerden beklentiler temalarına ulaşılmıştır. Çalışma grubundaki öğretmenler okul dışında gerçekleştirilecek etkinliklerin planlanmasında kurumlardan gerekli izinlerin alınması ve velilerle görüşmelerin gerçekleştirilmesinin dışında gezilerle ilgili müfredatları genellikle planladıklarını veya rastgele şekilde planladıklarını bildirmişlerdir. Bazı öğretmenler geziler sırasında üstün yetenekli çocukların uyumsuz davrandığını ve kurallara uymadıklarını düşünmektedirler. Çalışma sonucunda üstün yetenekli öğrencisi bulunan öğretmenlerin okul dışı öğretim uygulamalarına yönelik öğretim sürecini yönetme, müfredat planlama ve değerlendirme konusunda desteğe ihtiyaç duydukları tespit edilmiştir. İleriki çalışmalarda üstün yetenekli öğrencilerin bulunduğu okul dışı öğretim uygulamalarında öğretmenlerin ihtiyaç ve beklentileri göz önüne alınarak eğitim programlarının geliştirilerek uygulanması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Üstün yetenekli çocuklar, Sınıf öğretmenleri, Okul dışı öğrenme.

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the beliefs, needs and expectations of primary teachers about outdoor learning for gifted children. Phenomenology design, one of the qualitative research methods, was used in the study. The study group consists of five primary teachers working in Amasya. In the study, semi-structured interview form was used and inductive analysis was used for data analysis. Most of the teachers in the study group reported that they did not usually plan or randomly plan the curricula for out-of-school activities in addition to obtaining the necessary permissions from the institutions in planning activities outside the school and conducting interviews with parents. Some teachers think that gifted children are inconsistent during the trips and do not follow the rules. The teachers stated that they used the question and answer method to evaluate the activities carried out outside the school or observed the social behaviors of the students after the trip. As a result of the study, some needs and expectations of gifted students such as managing the teaching process and curriculum planning for out-of-school teaching practices were revealed. In future studies, it can be suggested to develop and implement educational programs by considering the needs and expectations of teachers in out-of-school teaching practices where gifted students are present.

Keywords: Gifted children, classroom teachers, out-of-school learning.

GİRİŞ

Üstün yetenekli öğrencilerin eğitimsel ihtiyaçlarının karşılanmasında zenginleştirilmiş öğrenme ortamlarının önemli bir yeri bulunmaktadır. Zenginleştirilmiş öğrenme ortamları ile üstün yetenekli öğrenciler öğrenmeye daha fazla motive olurken ilgi alanlarını geliştirme fırsatına sahip olmaktadır (Renzulli, 2000). Bu öğrenciler asenkronik (eş zamanlı olmayan) gelişimlerinden dolayı (Morelock, 1992; Özbay ve Palancı, 2011; Özyaprak ve Deringöl, 2013) sınıf içinde olduğu kadar sınıf dışında da bireysel, sosyal ve duygusal gelişimlerinin desteklenmesine ihtiyaç duyarlar (Borders, Woodley ve Moore, 2014). Üstün yetenekli öğrencilerin çok yönlü gelişimlerinin desteklenmesi okul dışı öğretim uygulamalarının etkili ve sistemli şekilde gerçekleştirilmesine bağlıdır (Garret, 1965; Freeman, 2002; Pfouts ve Schultz, 2003). Bu anlamda üstün yetenekli öğrencilerin öğretmenlerine önemli roller düşmektedir. Öğretmenler sınıf dışında yapılacak etkinliklerde üstün yetenekli öğrencilerin ilgi alanlarını ve eğitimsel ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak bu öğrencilerin çevreleri ile ilgili bilgi edinmelerini sağlamalı, derslerle okul dışı öğrenme ortamlarını ilişkilendirerek çeşitli deneyimleri kazandırmalarına fırsat sunmalıdırlar.

Literatürde okul dışı öğrenme okul dışı fen, çevre eğitimi, sınıf duvarlarının ötesinde eğitim, informal öğrenme, ders dışı öğrenme, yaşam boyu öğrenme veya otantik öğrenme gibi farklı kavramlarla ifade edilmektedir (Ayotte-Beaudet, Potvin, Lapierre ve Glackin, 2017; Higgins ve Nicol, 2002). Farklı kavramlarla ifade edilmiş olsa da bu öğrenme ortamlarının öğrencilere çeşitli deneyimler kazandırarak aktif öğrenmeyi gerçekleştirmeye katkı sağladığı bilinmektedir (McLaughlin, Smith ve Tunnichliffe, 1998). Okul dışı öğrenme genel olarak, yapılandırılmış öğrenme etkinliklerinin sınıf dışında toplum ve doğal çevre gibi değişik ortamlarda gerçekleştirilmesi olarak tanımlanmaktadır (Bunting, 2006). Okul dışı öğrenme ortamlarına müzeler, hayvanat bahçesi, hastaneler, bilim ve teknoloji merkezleri, doğa kampları veya gezileri, çeşitli kurum ve kuruluşlar (su arıtma merkezleri, meteoroloji istasyonları, sanayi

kuruluşları...) örnek olarak verilebilir (Fidan, 2012; Laçın Şimşek, 2011). Bu ortamlar öğrencilerin gerçek objelerle çeşitli öğrenme deneyimleri edinerek soyut ve karmaşık olguların anlaşılmasına (Stevenson, 2007), öğrencilerin kendi hızında bilgilenmesine yardımcı olmaktadır (Best, Dickinson, Hugstad-Vaa Leer ve Kalina, 2017). Öğrencilerin ilgi duydukları konularla ilgili problemlerin doğasını anlama, problemleri tanımlama ve çözüm geliştirme noktasında çeşitli yaşantılar sunarak, öğrencilerin kendilerini gerçekleştirmelerine imkân sunmaktadır. Yapılan araştırmalara göre iyi yapılandırılmış ve organize edilmiş okul dışı öğrenme ortamlarının çocukların okul başarılarına ve öznel iyi oluş (well-being) durumlarına (Eick, 2012; Jacobi-Vessels, 2013, Largo-Wight ve ark., 2018; Guardino, Hall, Largo-Wight ve Hubbuch, 2019), konuya ilişkin bilgilerin günlük yaşam becerilerine aktarılmasına (Ertaş, Şen ve Parmaksızoğlu, 2011) ve kalıcı öğrenmelerine olumlu katkı sunduğu tespit edilmiştir (Sontay, Tutar ve Karamustafaoğlu, 2016).

Üstün yetenekli öğrenciler için okul dışı öğretim uygulamaları başlangıçta onur sınıflarında üst düzey başarı gösteren üstün zekalı öğrencilerden oluşan katılımcılarla, okul yöneticisi ve öğretmenler eşliğinde *okul kampı* uygulamaları ile gerçekleştirilmiş; sonrasında benzer ilgilere sahip olan üstün yetenekliler bir araya getirilerek jeoloji, botanik, astronomi kampları gibi farklı disiplin alanlarındaki uygulamalarla devam etmiştir (Garret, 1965). Günümüzde gelişmiş ülkelerde üstünler için özel eğitim programlarında veya üstünlerinde bulunduğu heterojen gruplarda, ülke çapında veya belirli bir bölgede farklı yaş gruplarında ve konu alanlarında çeşitli okul dışı uygulamalar mevcut hale gelmiştir. Örneğin; *Amerika'da Yetenek Araştırma Modeli (Talent Search Model)* kapsamında Iowa Üniversitesi, Duke Üniversitesi, Denver Üniversitesi, John Hopkins Üstün Yetenekliler Merkezi programları; *Üçlü Zenginleştirme modeli, mentorlük programları, aile katılım etkinlikleri ve yarışmalarla* üstün yetenekli bireyler için okul dışı öğretim uygulamaları devam etmiştir (Freeman, 2002). Birçok programda okul dışı öğretim uygulamaları yaz dönemlerinde veya hafta sonlarında; mozaik, robotik, proje kampı, botanik,

mühendislik, dilbilgisi, müzik, grafik gibi farklı alanlarda, uygun şartların sağlanması durumunda üstün yetenekli öğrencilere yönelik düzenlenmektedir (Url, 1). Bazı okul dışı organizasyonlarda çeşitli üniversitelerdeki uzmanların veya üstün yeteneklilerle ilgili çeşitli derneklerin, kuruluşların işbirliği ile bu öğrencilere yönelik etkinlikler gerçekleştirilmektedir. Gelişmiş ülkelerde öğrencilerin okul dışı eğitim masrafları çeşitli sponsorların desteği ile veya devlet tarafından karşılanarak okul dışı eğitim uygulamaları gerçekleştirilmektedir (Jeronen ve Jeronen, 2012). Öğretmenler uzman ve yöneticilerle işbirliği kurarak, okul dışı öğretim olanakları ile davranışsal problemlerin üstesinden gelebilmektedir (Downer, Rimm-Kaufman, Pianta, 2007).

Ülkemizde bazı özel okullar/vakıflar veya özel programlar aracılığıyla üstün yetenekli çocuklara yönelik yaz kampı, bilim ve teknoloji kampı, doğa kampı ve geziler gibi okul dışı öğrenme ortamları sunulmaktadır. Özel programların/ okullar ve vakıfların dışında üstün yetenekli öğrencilerin okul dışı eğitimlerini ve yaşam boyu öğrenmelerini sağlamak amacıyla TÜBİTAK 4004 doğa eğitimi ve bilim okulları projeleri ile üstün yetenekli öğrencilere çeşitli fırsatlar sunulmaktadır. Örneğin; TÜBİTAK 4004 doğa eğitimi ve bilim okullarının desteği ile “*Üstün Yeteneklilerle Yenice Ormanları ve Çevresinde Ekoloji Temelli Doğa Eğitimi (2017)*” adlı projede 12-14 yaş arası BİLSEM’e devam eden öğrenciler için bir eğitim kampı düzenlenmiş; üstün yetenekli öğrencilerin disiplinler arası bir yaklaşımla doğayı tanıması, doğaya karşı olumlu tutumlar geliştirmeleri, doğa ile bilim arasındaki işlevsel bağlantıyı anlamalarına yönelik çeşitli etkinlikler gerçekleştirilmiştir. Şüphesiz TÜBİTAK tarafından düzenlenen doğa eğitimi ve bilim okulları projeleri ile üstün yetenekli öğrencilerin okul dışı öğrenmelerine katkı sunulmaktadır. Gerçekleştirilen projelerde ve özel okul veya vakıfların okul dışı öğretim organizasyonlarında, üstün yetenekli öğrencilerin sayısının sınırlı tutulduğu ve dezavantajlı (*sosyo-ekonomik düzeyi düşük aileye sahip*) üstün yetenekli öğrencilerin bu uygulamalardan yararlanamadığı veya sınırlı düzeyde yararlandığı göz önüne alındığında, bu

öğrencilerin okul dışı öğretim uygulamalarını gerçekleştirebilecek öğretmenlere yönelik birtakım çalışmalara ihtiyaç olduğu görülmektedir. Bu kapsamda üstün yetenekli öğrencisi olan öğretmenlerin okul dışı öğretimi etkili şekilde gerçekleştirebilmeleri için gerekli bilgi, beceri ve yeterlikleri kazanmaları oldukça önemlidir.

Üstün yetenekli öğrenciler diğer öğrenciler gibi yanardağlar, astronomi çalışmaları, mühendislik, arkeolojik kazı ve dünya sorunları gibi sosyobilimsel konulara oldukça meraklıdır (Silverman,1994; Vaivre-Douret, 2011, Bildiren, 2011) fakat diğer öğrencilerden farklı olarak bu ilgileri çok disiplinlidir (Özbay, 2013). Örneğin; İtalyada bulunan Etna Yanardağı veya Filipinlerde bulunan Mayon yanardağı gibi yerlere derin bir ilgilerinin olmasının yanında bu bölgede bulunan kayaçların özellikleri, iklimi, yanardağ püskürmesinin tarihi, yanardağlardaki karbondioksit çıkışı ve diğer maddelerin özellikleri, yanardağın coğrafyaya ve insanlara etkisi gibi farklı disiplin alanlarında çoklu ilgileri bulunabilmektedir. Üstün yetenekli öğrencilerin bir disiplin alanında derin ilgilerinin olabilmesinin yanında bir disiplin alanındaki konu veya durumlarla ilişkili birden fazla disiplin alanına yönelik farklı ilgilerinin olabilmesi, bu öğrencilerin disiplinler arası ve tema temelli okul dışı öğrenme etkinliklerine ihtiyaç duyduklarını göstermektedir (Best, Dickinson, Hugstad-Vaa Leer ve Kalina, 2017; Stephens ve Karnes, 2016; Nielsen ve Knudson, 1992). İşbirlikli çalışma, iletişim kurma, eleştirel ve yaratıcı düşünme, problem çözme gibi 21. yüzyıl becerilerinin (Jerald, 2009) kazandırılmasında disiplinler arası okul dışı öğretim uygulamalarının üstün yetenekli öğrencilere fayda sağladığı Özçelik ve Akgündüz (2018) tarafından yapılan bir çalışma ile tespit edilmiştir. Üstün yetenekli öğrencilerin disiplinler arası öğrenmelerinin sağlanmasında, ilgi alanlarının ve potansiyellerinin geliştirilmesinde okul dışı öğretimi etkili şekilde gerçekleştirebilecek öğretmenlerin yetiştirilmesi önemli görülmektedir.

İlgili alanyazında öğretmenlerin genel olarak okul dışı öğrenmeye yönelik bilgi düzeyleri incelenmiş; okul dışı etkinlik yapma oranlarının çalıştıkları bölgelere göre farklılıklar

gösterdiği (Karademir, 2013) ve okul dışı öğrenme olanaklarının yetersiz olduğunu düşündükleri tespit edilmiştir (Tatar ve Bağrıyanık, 2012). Okul dışı öğrenme ile ilgili içerik analizi araştırmalarına göre bu konu hakkında yapılan çalışmaların çoğu fen (Sontay ve Karamustafaoğlu, 2017; Ertaş ve arkadaşları, 2011) ve sosyal bilimler alanında yapılmış olup (Saraç, 2017), öğretmenlerle yapılan çalışmaların çoğunda ise sosyal bilgiler öğretmenleri örnekleme alınmıştır (Öner, 2015; Çepni ve Aydın, 2015; Malkoç ve Kaya, 2015). Alanyazında üstün yetenekli çocukların okul dışı öğrenmeleri hakkında sınıf öğretmenlerini örnekleme alan herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencileriyle okul dışı öğretim deneyimlerinin nasıl olduğu, bu öğretim uygulamalarında öğretmenlerin ihtiyaç ve beklentilerinin neler olduğu bilinmemektedir. Bu kapsamda, çalışmada üstün yetenekli öğrenciler için okul dışı öğretim uygulamalarına yönelik sınıf öğretmenlerinin algı, ihtiyaç ve beklentileri odağa alınmıştır. Yapılan bu çalışmadan elde edilen bulguların, üstün yetenekliler için okul dışı öğretim programlarının geliştirilmesinde ilgili alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Çalışmanın amacı üstün yetenekli öğrencilerin öğretmenlerinin okul dışı öğretim uygulamalarına yönelik algı, ihtiyaç ve beklentilerini ortaya koymaktır. Çalışmanın temel problemini “Üstün yetenekli öğrencilerin öğretmenlerinin okul dışı öğretim uygulamalarına yönelik algıları, ihtiyaç ve beklentileri nelerdir?” sorusu oluşturmaktadır. Çalışmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Üstün yetenekli öğrencisi bulunan öğretmenlerin okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik deneyimleri nasıldır?
2. Öğretmenlerin üstün yetenekliler için okul dışı müfredatları planlama durumları nasıldır?

3. Öğretmenlerin okul dışı öğretim uygulamalarının organize edilmesine ve bu uygulamalarda öğrenilenlerin değerlendirmesine yönelik görüşleri nasıldır?
4. Verilecek eğitimlerde öğretmenlerin okul dışı öğretim uygulamalarına yönelik beklentileri nelerdir?

YÖNTEM

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim deseni kullanılmıştır. Olgu bilim deseninde, kişi ya da kişilerin belli bir olguya ilişkin algılarının, deneyimlerinin ortaya çıkarılması ve yorumlanması amaçlanmaktadır (Creswell, 1998).

Örnekleme

Araştırmanın çalışma grubunu Amasya ilinde görev yapan ve sınıfında üstün yetenekli öğrencisi olan beş sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışmaya katılan öğretmenlerin en az bir üstün yetenekli öğrencisinin olması istendiğinden, katılımcıların belirlenmesinde ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

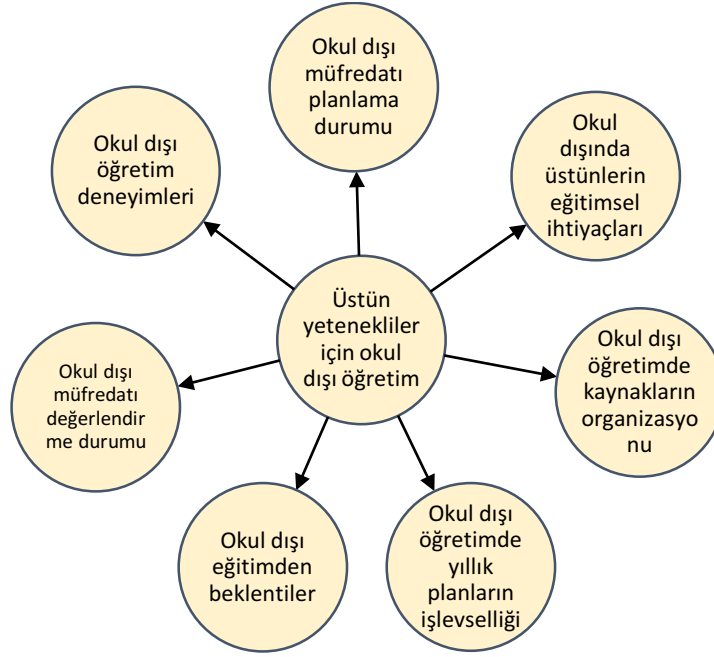
Veri Toplama Aracı ve Veri Analizi

Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından öğretmenlere yönelik görüşme formu hazırlanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanırken ilgili literatür taranmış ve araştırma amacı doğrultusunda görüşme soruları hazırlanmıştır. Bu soruların amaca uygun olup olmadığına yönelik üstün yeteneklilerin eğitimi alanında bir uzmanın görüşleri alınmıştır. Araştırmanın gerçekleştirilmesi için gerekli izinler alınarak katılımcılar belirlenmiştir. Görüşmeler yüz yüze gerçekleştirilmiş ve ses kaydına alınmıştır. Görüşmeler yaklaşık 20-25 dakika sürmüştür. Görüşmelerden elde edilen veriler tümdengelimsel analiz ile çözümlenmiştir. Tümdengelimsel analizlerde temalar belirlenmiş, temalardan kodlara ve alt kodlara ulaşılmıştır. Araştırmada ulaşılan bulguların analizinde bir uzman tarafından incelenmiş ve Miles ve

Huberman (1994) tarafından ortaya konulan kodlayıcılar arası güvenilirlik değerinin 0,84 olduğu tespit edilmiştir.

BULGULAR

Görüşmelerden elde edilen verilerin analizi sonucunda öğretmenlerin üstün yetenekliler için okul dışı öğretimlerine ilişkin altı temaya varılmıştır. Temalar Şekil 1’de verilmiştir.

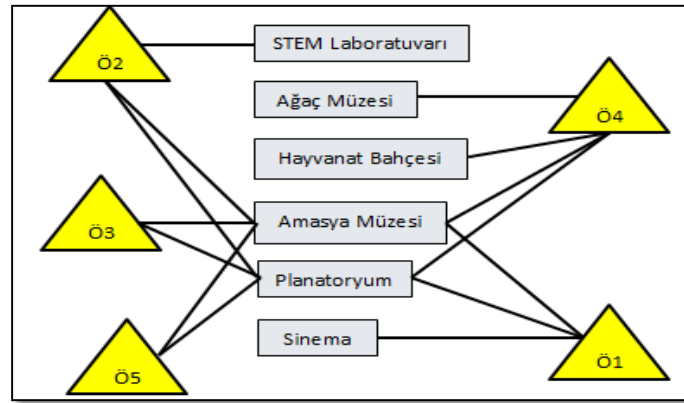
Şekil 1. Öğretmenlere göre üstün yeteneklilerin okul dışı öğretimine ilişkin temalar

Araştırmada öğretmenlere göre üstün yeteneklilerin okul dışı öğretimine ilişkin; (i) okul dışı öğretim deneyimleri, (ii) okul dışı müfredatın planlanma ve değerlendirilme durumu, (iii) okul dışında üstünlerin eğitimsel ihtiyaçları, (iv) okul dışı öğretimde kaynakların organizasyonu, (v) yıllık planların işlevselliği, (vi) okul dışı eğitimlerden beklentiler temalarına ulaşılmıştır. Her bir temaya ilişkin elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

Üstün yetenekli öğrencisi bulunan öğretmenlerin okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik deneyimleri

Öğretmenlere ilk olarak “Üstün yetenekli öğrencinizin katıldığı okul dışında herhangi bir etkinlik gerçekleştirdiniz mi?” sorusu sorulmuştur. Bu soruya ilişkin öğretmenlerin çoğu heterojen gruplarla üstün yetenekli öğrencilerle birtakım okul dışı etkinlikler gerçekleştirdiklerini ifade etmişlerdir.

Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerle okul dışı öğrenme deneyimlerine ilişkin bilgiler Şekil 2’de verilmiştir.

Şekil 2. Sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilerle okul dışı öğrenme deneyimleri

Şekil 2’de görüleceği üzere, çalışma grubundaki öğretmenlerin çoğunun okul dışı öğrenme deneyimlerinin müze ve planetarium etkinliklerinden oluştuğu görülmektedir. Az sayıda öğretmen, bu ortamların yanı sıra üniversite STEM laboratuvarı, ağaç müzesi, sinema şeklinde bazı okul dışı öğrenme ortamıyla ilgili deneyimlerinden bahsetmiştir. Öğretmenlerle yapılan görüşmelerden bazı alıntılar aşağıda verilmiştir.

Ö1: Müze ve planetarium etkinliğimiz vardı. Bunun yanında düzeylerine uygun film izleme, sinemaya gitme etkinliğimiz oldu.

Ö2: Milli eğitimin yeni uygulamalarından STEM uygulaması yapıyoruz. Okulumuzdaki üstün yetenekliler STEM’le ilgili çalışmalarda yer alıyorlar. Robotik çalışmalar yapıyoruz onlarla birlikte.

Ö3: Planetarium etkinliğimiz oldu. Orayı gezdik, ordaki kişiden bilgi aldık. Müze etkinliğimizde oldu.

Ö4: Amasya Müzesi, planetarium, ağaç müzesi, Samsun’da hayvanat bahçesi gezilerimizi gerçekleştirdik. Bu gezilerde üstün yetenekli olan ve olmayan öğrencilerde vardı.

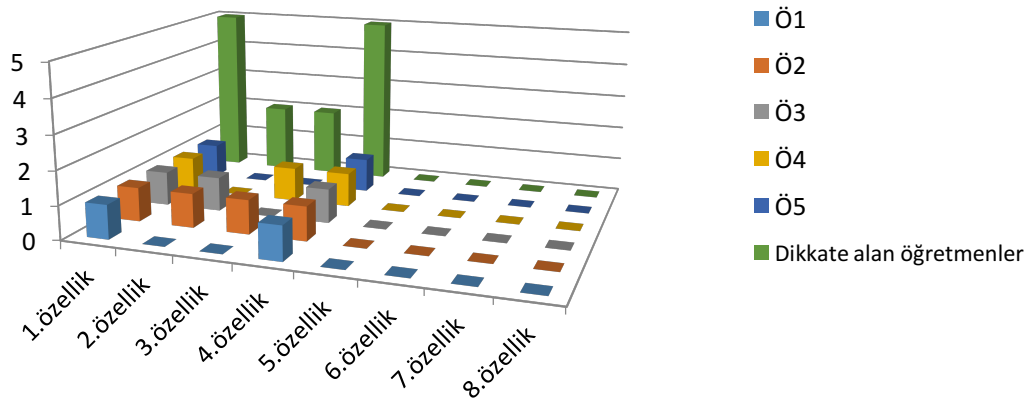
Ö5: Müzeye gitmiştik. Birde planetariuma. Müzede olan bölümleri gezmiştik. Görevli vardı. Bazı bilgileri çocuklara aktarmıştı.

Öğretmenlerin okul dışı müfredatları planlama durumları

Öğretmenlere ikinci soru olarak “Okul dışı etkinliklerle ilgili herhangi bir hazırlık yapar mısınız? Evetse, bu etkinliği planlarken aşağıda verilen özelliklerden hangisini/hangilerini dikkate alırsınız? Hayırsa planlama yapmama nedenleriniz nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Evet cevabını veren öğretmenlere sunulan özellikler aşağıda verilmiştir.

1. Özellik: Üstün yeteneklilerin ilgi alanlarını ve öğrenme ihtiyaçlarını göz önünde bulundurma,
2. Özellik: Okul dışı etkinliğin gerçekleştirileceği ortamı belirlemede öğrenci görüşlerini alma,
3. Özellik: Konuların içeriğini ve kapsamını net hale getirme,
4. Özellik: Okul dışında yapılacak etkinliklerin taslağını oluşturma,
5. Özellik: Problem çözme gibi üst düzey düşünme becerilerinin geliştirilmesi için etkinlikleri revize etme,
6. Özellik: Farklılaştırma modeline/modellerine dayalı olarak etkinlik tasarlama, uzman görüşü alma
7. Özellik: Sürecin değerlendirilmesinde kullanılacak yöntemi veya formları tespit etme,
8. Özellik: Değerlendirme etkinliklerinde kullanılacak formlar/yöntemler hakkında görüş alma.
9. Diğer: (Farklı özellik ne olabilir?).

Öğretmenlerin okul dışı müfredatı planlama durumlarına yönelik görüşleri Şekil 3’te verilmiştir.

Şekil 3. Öğretmenlerin okul dışı müfredatları planlama durumlarına yönelik görüşleri

Şekil 3’te görüleceği üzere, öğretmenlerin okul dışı müfredatın planlanmasında ilk dört özelliği dikkate alarak planlama yaptıkları; 5. 6. 7. ve 8. özellikler hakkında herhangi bir fikir beyan etmedikleri görülmektedir. Çalışma grubundaki öğretmenlerin hepsi okul dışı öğrenme ortamlarında üstün yetenekli öğrencilerin özelliklerini (ilgi ve yeteneklerine) göz önünde bulundurarak (1. özellik) ve okul dışında yapılacak etkinliklerin taslağını oluşturarak (4.

özelliğ) içeriği planladıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerle yapılan görüşmelerden bazı alıntılar aşağıda verilmiştir.

Ö1: *Bu etkinlikleri planlarken çocuğun isteğine göre, örneğin çocuğun ilgisi varsa planetaryuma götürmek akıllıca, seçtiğimiz bütün etkinliklerde onun isteğine ilgi ve yeteneğine uygun olmasına dikkat ettik.*

Ö2: *Öğrenci kulüplerimiz var Çarşamba ve Cuma günleri. Çocuklar kendi istekleri ile katıldılar bu kursa (STEM). Gönüllülük esası var. Üniversite laboratuvar etkinliğinde, konuların içeriğini dikkate alarak onların yaş düzeylerini dikkate aldık. Mesela öğrencilere bu etkinliklerin ne derece uygun olduğu, yapabilecekleri, öğrencilerin giriş özelliklerine dikkat edildi. Teknoloji fakültesi ile üniversite katkısıyla birlikte bir çalışma planladık. Öğrencilere yönelik burada ayrıca kodlama eğitimi de alıyorlar. Bunların dışında bir STEM laboratuvarı diye internetten bir site açılmış, uygulamalar için kullanılacak olan lego setleri alındı. Eğitim fakültesi ve teknoloji fakültesi ile işbirliği yaptık ordaki hocalardan yardım aldık.*

Ö3: *Öncelikle çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarına göre değerlendiriyoruz. Mesela benim öğrencilerim bilim adamlarını çok merak ediyorlar seviyorlar, meteorolojiyi aletleri çok seviyorlar.*

Öğretmenlerin okul dışı öğrenme ortamlarında üstün yeteneklilerin eğitimsel ihtiyaçları ile ilgili algıları

Öğretmenlere “Sizce okul dışında gerçekleştirilen etkinliklerde üstün yetenekli öğrenciniz ile diğer öğrencilerinizin eğitimsel ihtiyaçları arasında bir farklılık var mıdır?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin çoğu üstün yetenekli öğrencilerin sınıf dışında da eğitimsel ihtiyaçlarının farklılaştığını bildirmiştir. Öğretmenler üstün yetenekli öğrencilerin okul dışı etkinliklere oldukça ilgili olduklarını fakat bu ortamlarda uyumsuz davrandıklarını ve kurallara uymadıklarını ifade etmişlerdir. Yapılan görüşmelerden bazı alıntılar aşağıda verilmiştir.

Ö2: *Var. Üstün yetenekli çocukların yeteneklerine bağlı ihtiyaçları var. Mesela resim yeteneği varsa bu çocuğun ona dair de belirli ihtiyaçları olacaktır. Öğretmenin bunu hissedip anlayıp bir şekilde yönlendirmesi gerekli. Matematik alanında çocuğun bir yeteneği varsa ona göre okul dışı etkinlikleri yapması gerekiyor. Bence özel eğitim diye adlandırdığımız zihinsel engelli çocukların nasıl bir eğitime ihtiyacı varsa üstün yeteneklilerinde adı üzerinde özel bir eğitime ihtiyacı vardır. Gerçekten özel eğitime ihtiyaçları var. Farklı bir eğitim almak zorundalar farklı bir gözle bakılması gerekir. Sınıf içinde veya sınıf dışında farketmiyor. Eğitimsel ihtiyaçlarının karşılanması gerekiyor çünkü normal değiller normal davranamıyorlar...Örneğin diğerlerinden farklı olarak sıkılıyorlar...Onlara farklı etkinlikler uygulamamız gerekiyor...Üstün yeteneklilerin uyum problemleri var. Çok fazla disipline edilemiyor. Kafalarına göre yaşıyor onlar. Onların daha değişik doğruları var. Herşeye itiraz ediyorlar. Hayal güçleri daha farklı. (mesela sınıf dışındaki eğitim ortamlarında ne gibi zorluklar olabiliyor?) Orada çok güçlük yaşıyorlar. Onlar yapma dediğiniz şeyi mutlaka yapıyorlar. Yani onlarda belirli bir kural yok. (Okul dışı öğretimlerinizde düzeni nasıl sağlıyorsunuz?) Sürekli ikazlarla. Tabiki bu ikaz onu kaçırarak ürkütecek şekilde değil. Toplum kurallarını anlatıyorsunuz ama bu çocukları bir şekilde bastırmak değil kazanmak istiyorum. Sürekli gözüm onların üzerinde. Serbestte bırakıp aslında otokontrolü de sağlamaya çalışıyoruz. Biraz yorucu oluyor. Mesela İstanbul'a bir yarışmaya gitmiştik kodlamayla ilgili. Kaldığımız otelin turnikelerinden geçerken turnikeleri inceliyorlar, nasıl yapılmış düğmeleri ekranı vs. sürekli inceliyor., dokunuyorlar...İkaz ettikçe toplum malı kamu malı yapmayın dedikçe yapıyor. Çünkü çocuk merak ediyor yapacak birşey yok. Bu çocukların içinde var fitratlarında var. İçindeki enerji bunu gerektiriyor ama normal zekalı bir insana bu ağır geliyor tabiki. Bakış açıları farklı hayalleri farklı.*

Ö1: *Vardır. Üstün yetenekli öğrenciler okul dışında farkı etkinliklere daha çok ihtiyaç duyuyorlar. Aslında bütün çocuklar okul dışı etkinliklere ihtiyaç duyuyor, birde üstün yeteneklilerin ilgi ve*

yeteneğine hitap eden bir alanı yakalarsak örneğin Ayşe'de onu yakaladığımızda ne kadar mutlu olduğunuz onun gözlerinden ve davranışlarından görüyorduk. Ama ilgi alanına girmeyen bir şeyse acayip şekilde dikkati dağılıyordu. Dışarda yapılan etkinlik eğer onların ilgi alanlarına hitap ederse çok faydalı olur eğitimsel anlamda.

Ö3: Bence var. İlgi ve yeteneklere geliyor konu. Yetenekleri olan öğrencimizin tanrısal bir durum olarak düşünüyorum diğer çocuklardan farklı. Mesela diğer çocuğun parkta salıncağa binmesi onu mutlu ederken bu üstün zekalı bir çocuk için çok basit gelebilir. Bu öğrenciler için ayrı yaşam merkezleri kurulmalı diye düşünüyorum. Onların ihtiyaçlarına yönelik ilgi ve becerilerine yönelik merkezler oluşturulmalı. Normal öğrencileri mutlu edenler o öğrenciyi mutlu etmiyor gözlemlediğim o. Benim öğrencim herhangi bir ürün ortaya koymayı çok seviyor. Heykeltıraş gibi bir sanatsal faaliyete yönlendirilmeleri gerekiyor. Müziksel veya sportif etkinlikleri daha çok seviyorlar.

Ö4: Elbette. Bu çocuklar sınıfın dışında sosyal anlamda çok hareketliler. Mesela hayvanat bahçesine gitmiştik. Orada yırtıcı bir hayvana dokunmaya çalışıyordu ve hiç korkmuyordu. Yani bazen bu tez canlılıkları sınıf dışındaki etkinliklerde diğer çocuklara göre daha tehlikeli durumlar oluşturabilir.

Ö5: Var olduğunu düşünüyorum. Bu çocuklar normal sınıflarda sürekli sordukları soruları burda da sormaya devam ediyorlar, soruları oldukça farklı. Sordukları sorular bazen o esnadaki konularla ilgili iken bazen hiç umulmadık sorular olabiliyor. Mesela müze gezisinde mumyaları incelerken Darwin'in teorisi ile ilgili ilginç bir soru sormuştu. Cevaplamakta zorlanmıştım. Sınıf dışındaki yerlerde merakları daha da artıyor...

Öğretmenlerin okul dışı öğrenme etkinlikleri yıllık plan yapma durumları

Öğretmenlere “Dönem başında yıllık planlarda okul dışı öğrenme ortamları ile ilgili herhangi bir planlama yapar mısınız?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenler okul dışı etkinlikleri yıllık olarak planlamadıklarını veya planlanılsa dahi çeşitli sebeplerle uygulayamadıklarını bildirmişlerdir. Öğretmenlerle yapılan görüşmelerden alıntılar aşağıda verilmiştir.

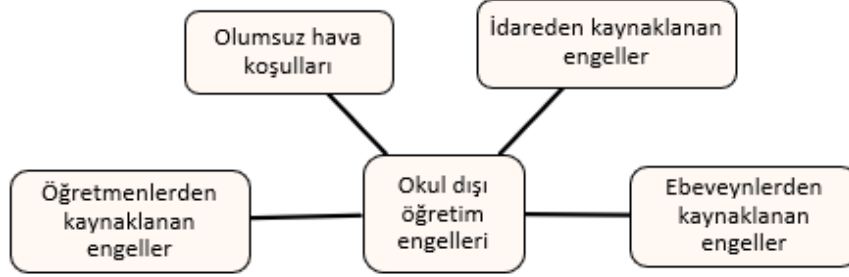
Ö1: Evet yaptık. Seçtiğimiz derse göre okul dışında yapacağımız etkinlikleri ona göre ayarlamıştım. Örneğin fen bilimleri dersinde nereleri gezebiliriz? Sosyal mi seçtik? Sosyal bilgiler dersinde nereleri görebiliriz diye onun planlamasını yaptık ama bazen o planlamaya uyabildik bazen de uyamadık. Genelde idareden kaynaklanan nedenlerden dolayı uyamadık. Çok dışarı çıkmamız onaylanmadı.

Ö2: Şu anda okul çapında yapıyoruz. Etüt çalışmaları yapıyoruz. Çocukların yeteneklerine göre judoya veya müzik alanında etütlerimiz oluyor. İsteyen STEM laboratuvarına kodlamaya isteyene müziğe. Bu şekilde onların ihtiyaçlarına göre çalışmalar yapmaya çalışıyoruz. Hepsi planlı programlı şekilde. Yıllık planlarda otomatikman yer almasa bile bir plan ve program çerçevesinde yürütülüyor bu etkinlikler. Örneğin kodlama öğretilecek, kodlamada çocuklar oyun geliştirecek ve bu oyunlarla yarışmaya katılacak diye amaçları belirliyoruz. Geçen sene 138 okul içerisinde ilk beşe girdiler. Bu sene dördüncü oldular kendileri kodladılar oyunu. Bunların içerisinde üstün yetenekli çocuklar vardı.

Ö3: Yapıyoruz. Her aya bir etkinlik koymaya çalışıyoruz ama hava durumları elvermediği için ve veliler bu konuda titiz olduğu için gerçekleştiremedik. İşte hava soğuk bugün gezilmesin gibi bahaneler yapan çok velimiz oldu bizde bu yüzden bu dönem etkinlikleri yapmamayı tercih ettik. (Bu etkinliklere yıllık planlarda yer verdiniz mi?) Yıllık planlarda değil de günlük planlarda yer veriyoruz. Gezi planı olarak hazırlıyoruz. Yıllık planlarda bunu yapmak zor oluyor.

Ö5: Dönem başında bu konu ile ilgili yıllık plan yapmıyoruz. Yapsakta uygulayamıyoruz zamanında.

Öğretmenlere göre üstün yetenekli öğrenci olsun yada olmasın okul dışı öğretimin yapıl(a)mamasının önündeki engeller Şekil 5’te verilmiştir.

Şekil 5. Öğretmenlere göre okul dışı öğretimin yapıl(a)mama nedenleri

Şekil 5’te sınıf öğretmenlerine göre okul dışı öğretim engelleri; olumsuz hava koşulları, idareden, ebeveynlerden ve öğretmenlerden kaynaklanmaktadır. Öğretmenlerle yapılan görüşmelerden bazı alıntılar aşağıda verilmiştir.

Ö1: İdare en büyük engellerden biri. Yani okul dışında yapılan etkinliklerin çok faydalı olduğunu düşünmüyorlar. Bu işin belki öğretmenler tarafından ciddi şekilde yapılmayacağını düşünmüş olabilirler. Hani götürürsün hiçbir etkinliği yapmadan geri getirirsin gibi. Bence öğretmenlere güvenmiyorlar. Yani öyle söylemek istemiyorum ama ben yaşadım daha önce. Ayşeyi (üstün yetenekli bir öğrenci) okul dışında bir etkinliğe götürmek istedim. Ayşede istekliydi halbuki idare buna karşı çıktı. Bu vicdanla alakalı birşey. Örneğin biz Ayşeyle hafta sonları bir sürü etkinlikler yapıyoruz ders dışında. Ama okul saatleri içinde idare bunu istemiyor.

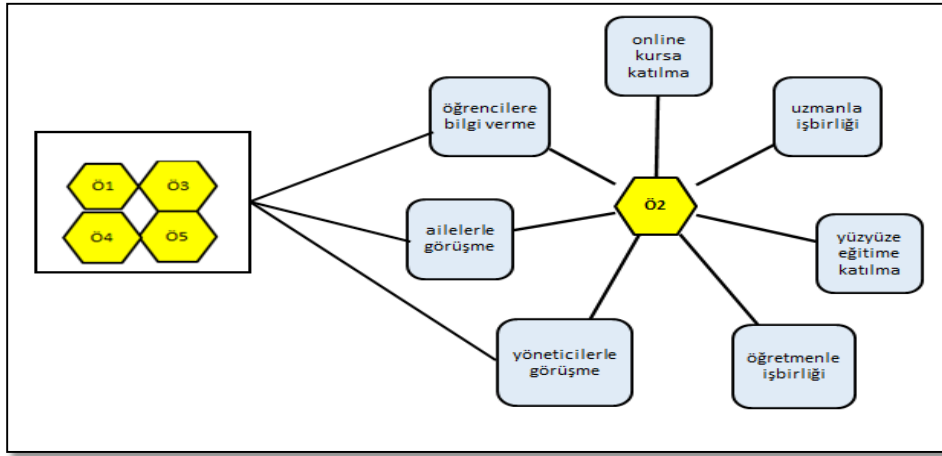
Ö2: Bu etkinliklerin az yapılmasının sebebi idarenin velinin istememesi bazen de öğretmenler istemeyebilir. Okul dışı yapılan etkinlikler öğretmenleri hem zaman olarak hem de beyinsel olarak yoruyor...herşey önceden planladığı için derste anlattığın gibi olmuyor. Derse giriyorsun dersini anlatıyorsun kimse bişey demiyor, sana ne yapman gerektiğini söylemiyor ama okul dışında her şeyi koordineli şekilde yapman gerekiyor...Veli korkusu oluyor acaba bir sıkıntı olur mu diye.

Ö3: Her aya bir etkinlik koymaya çalışıyoruz ama hava durumları elvermediği için ve veliler bu konuda titiz olduğu için işte hava soğuk bugün gezilmesin gibi bahaneler yapan çok velimiz oldu bizde bu yüzden bu dönem etkinlikleri yapmayı tercih ettik. Ayda bir on beş günde bir böyle etkinlikler planlamayı düşünüyoruz. Burası merkezde bir yer olmasına rağmen sinemaya hiç gitmemiş bir sürü öğrencimiz var bir gün sinemaya gitmeyi istiyoruz sınıfça.

Ö5: Aile ile konuşurum, bilgi veririm etkinliğimiz hakkında. Onlar onaylarsa resmi olarak idareye başvururum. İdare bazen bu konularda izin vermiyor. Eğer idare desteklerse etkinliğimizi gerçekleştiririz.

Öğretmenlerin okul dışı öğretim uygulamalarına yönelik organizasyonları

Öğretmenlere “Okul dışı öğretim uygulamalarından önce katılımcıların, ailenin, okul yönetiminin ve diğer kaynakların organize edilip edilmemesi hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin çoğu okul dışında gerçekleştirilecek etkinliklerin planlanmasında kurumlardan gerekli izinlerin alınması ve velilerle görüşmelerin gerçekleştirilmesinin dışında gezilerle ilgili müfredatları ve diğer kaynakları planlamadıklarını veya rastgele şekilde planladıklarını bildirmişlerdir. Öğretmenlerin okul dışı öğretimi organize etmeye yönelik görüşleri Şekil 4’te verilmiştir.

Şekil 4. Öğretmenlerin okul dışı öğretimi organize etmeye yönelik görüşleri

Şekil 4’e göre öğretmenlerin çoğu (Ö1, Ö3, Ö4, Ö5) okul dışı öğrenme ortamlarında öğrencilere bilgi verme, aile ve yöneticilerle görüşerek okul dışı öğretimi organize ettiklerini bildirmişlerdir.

Ö4: Önce idareden izinleri alıyoruz. İdare onay verirse ailelerden izin alıyoruz. Aileler bu konuda çok önemli, bazen aile tedirgin olabiliyor. Ailelerimize planlarımızı anlatıyoruz yapacağımız etkinlikleri saat kaçta olduğunu nerede olduğunu neler yapacağımızı gibi konular hakkında bilgi veriyoruz.

Ö2: STEM uygulamalarını planladık. Destek eğitim alan öğretmenlerde öğrencilerin katılımlarını istediler. Dolayısıyla diğer öğretmenlerle işbirliği yapıp, bu çalışmamızın içerisine üstün yeteneklileri de aldık. Teknoloji fakültesi ile üniversite katkısıyla birlikte bir çalışma planladık. Öğrencilere yönelik burda ayrıca kodlama eğitimi de alıyorlar. Bunların dışında bir stem lab diye internette bir site açılmıştı, uygulamalar için kullanılacak olan lego setleri alındı. Eğitim fakültesi ve teknoloji fakültesindeki hocalardan yardım aldık. Bunun haricinde önce öğretmen olarak kendimizi eğittik. Mesela internet üzerinden online olarak X üniversitesinden STEM konusunda bir eğitim aldık. Burda öğrendiklerimizi çocuklarımıza uygulamaya çalışıyoruz. ..Öğrenci kulüplerimiz var Çarşamba ve Cuma günleri. Çocuklar kendi istekleri ile katıldılar bu kursa. Gönüllülük esası var...Mesela bu STEM laboratuvarında arkadaşlarla irtibata geçip onlarla işbirliği yaptık. Hangi yaş grubuna göre neler yapabiliriz onları dikkate alarak belirli bir plan içerisinde yürüttük. Ön hazırlık olarak çocuklarla teknoloji fakültesine gittik, onların laboratuvarını gezdik, ordaki abileri

ve ablaları ile o çalışmaları gördüler. Onlar mesela roket yapmışlar robot yapmışlar onları gördüler. Onlardan çok etkilendiler. ...Bu dediğiniz kaynaklarının organize edilmesi gerektiğini düşünüyorum. Şöyleki bu bizim yaptığımız çalışmalar biraz masrafa dayalı . Masraflı olduğu için velinin bilgilendirilmesi gerekiyor birde sonucunun ne olacağı konusunda velinin görmesi lazım. İdarede destek çıkıyor tek başına yapılacak bir çalışma değil. Gerekli izinleri alıyorlar mesela laboratuvar kurduk bize yardımcı oluyorlar. Sadece öğretmenin gayreti ile gitmiyor bir yerde tıkanıyor. Planlamada biz öğretmenler kendi aramızda konuşuyoruz hangi çalışmaları yapabiliriz diye. Daha sonra idareye bildiriyoruz. İdarenin desteğini aldıktan sonra velilerle görüşüyoruz. Velilerinde desteğini aldıktan sonra bu etkinliği oluşturuyoruz.

Okul dışı müfredat uygulamalarının değerlendirilmesine yönelik öğretmen görüşleri

Öğretmenlere “Okul dışında gerçekleştirilen bir etkinlikle ilgili öğrencilerinizi nasıl değerlendirirsiniz?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin çoğu okul dışında gerçekleştirilen etkinlikleri değerlendirmede sözel yolla soru cevap yöntemini kullandıklarını veya gezi sonrası öğrencilerin sosyal davranışlarını gözlemlediklerini ifade etmişlerdir.

Ö1: Okul dışı etkinlikten sonra değerlendirici bişey yapmıyorum. Aslında soru cevap şeklinde etkinlikten sonra konuşuyoruz, ne kazandı ufkunda nasıl bir gelişme oldu? Gitmemizin bir faydası oldu mu? Bu tür sorularla değerlendiriyoruz çocukları zevk aldın mı mutlu oldun mu? Bu gezi gibi böyle değerlendirip geri dönütlerle bir dahaki yaptığım geziyi buna göre planlıyorum. Kendi kendine öz eleştiri yapabiliyorsun ama yapılandırılmış formlar anlamında yok sayısal anlamda bir değerlendirme yok.

Ö2: Çıktılara bakıyoruz. Onların ürettiklerine bakıyoruz. Davranışlarına. Ne kazandığına bakıyoruz. Arkadaşları ile ne kadar uyum sağlayabildi? Ürüne bakabiliriz ne kadar üretimi etkili oldu. Diğerlerinden farklı ne yaptığına bakabiliriz?

Ö3: O gezi için öğrencilerin davranışları değerlendirilebilir. Formdan ziyade daha çok gözlemle yapılabilir. Çünkü çocuk çevre değiştiriyor farklı bir ortama giriyor. En iyi onu gözlemle değerlendiririz diye düşünüyorum. Belki derecelendirme ölçekleri kullanılabilir. Soru cevap yöntemini çok kullanmıyorum gözlem yapıyorum çoğunlukla. Soru cevabı biraz düz mantık diye düşünüyorum. Mesela beyin fırtınası alt şapkalı düşünme çok kullanıyorum bunu sınıfta. Balık kılçığı çok kullanıyorum en azından farklı düşünceleri görmek için . Sınıf içinde farklı düşünce grupları oluşturabiliyoruz. Tartışma grupları oluşturuyoruz mesela bunlarda yapılan geziler içerisinde kullanılabilir. Mesela geziden sonra iki grup oluşturulup konu ile ilgili iki grubun fikirlerini paylaşmasına imkân verilebilir.

Ö4: konuşurum çocuklarla onlardan bilgiler alırım... herhangi bir form kullanmıyorum.

Ö5: Değerlendirme çocuklarla konuşarak, onları gözlemleyerek yapabilirim. Tartışarak konuşarak değerlendirebiliriz.

Öğretmenlerin okul dışı eğitimlerden beklentileri

Öğretmenlere “Üstün yetenekli öğrencileriniz için okul dışı öğretime yönelik herhangi bir eğitim verilip verilmemesi gerektiği hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya ilişkin öğretmenlerin hepsi bu konu hakkında bir eğitimin verilmesi gerektiğini bildirmiş ve uygulamaya dayalı eğitimlere ihtiyaç duyulduğunu beyan etmişlerdir.

Ö1: Her zaman bu işi bilen insanlardan eğitim almak faydalıdır. Yeni bir öğretim tekniği hakkında eğitim verilebilir. Üstün yeteneklilerle ilgili okul dışı etkinlik örnekleri ile ilgili bir eğitim verilebilir. Müze ve planetarium dışında başka neler yapabilir? Bizim bildiklerimiz kısıtlı. Bu etkinliklerle sınırlı kalmayıp bize örnekleri çoğaltılabilir. Uzmanlar bu anlamda bizi bu kısırdöngüden kurtarıp bizi okul dışında başka etkinliklere yönlendirebilirler.

Ö2: Kesinlikle eğitim verilmeli. Bir kere etkinlik odaklı bir eğitim verilmesi gerekiyor. Etkinlik odaklı onlara neler öğretilir diye, onları öğrenmemiz gerekiyor. Özellikle sınıf öğretmenleri joker konumundadırlar. Herşeyi bilmek zorunda. Ama yeterli düzeyde bilemiyoruz. Bizden bir çok şeyi bilmemiz istendiği için resim müzik beden mihver dersler hepsini bilmek zorundayız dolayısıyla fazla yeterli olamıyoruz... Üstün yetenekli öğrencinin ilgi alanına göre bir okul dışı eğitim verilmeli bize. Mesela çocuğun resim alanında yeteneği varsa bize resim alanında okul dışı etkinlik örnekleri sunulabilir.

Ö3: Verilmeli. Öğrenci ile birebir olması gerektiğini düşünüyorum. Yani kurumlara gidilmeli öğretmenlere orada bir nevi staj gibi düşünelim. Eğitim fakültesinde dört sene okuduk ama dört senede ne öğrendin dersiniz öğretmenliğimin ilk yılında öğrendiklerini dört yılın hiçbir aşamasında öğrenemedim. Direk malzemeye haşır neşir olmak daha etkili diye düşünüyorum. Mesela bir gittiğimiz kursta üstün yetenekli olup önemli başarıları olan insanlara örnekler verilmişti. Bir çok bilim adamının aslında üstün zekalı olduğunu farklı sıkıntılarının olduğunu ama isteyerek keşfederek bu çocukların topluma kazandırıldığını öğrenmek bunlar hoşuma gitti.

Ö4: Elbette yararlı olabilir mesela okul dışında bildiğimiz yerlerden başka nereleri gezilir planlayabiliriz üstün yetenekli çocuk için nasıl bir plan yapmalıyız gibi sorunlarla ilgili eğitimler olabilir

Ö5: Eğitim verilmelidir. Siz bize dokunacaksınız ki bizde onlara dokunabilelim. İşin mutfağında sahada biz varız. Eğitimler genelde kağıtta kalıyor. Uygulamada bir faydası olmuyor. Örneğin; etkinlik örneklerinin bol bol kullanıldığı, ufkumuzu açan farklı etkinlikler bizlere gösterilebilir. Okul dışında uygulayabileceğimiz farklı yöntemler bizlere aktarılabilir. Uygulamaya dönük eğitimlerle okul dışına gidip orada eğitim verilebilir bize. Mesela geçen gün bir eğitime gitmiştik. Slayttan okuyup geçtiler hiçbir faydasını görmedik. Aynısı internette de var. Uygulamalarını yapabileceğimiz şeyler olmalı. Özellikle üstünlerle ilgili yapabileceğimiz etkinlikleri çok bilmiyoruz.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu çalışmada sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilere yönelik okul dışı öğretim uygulamaları hakkında algılarının, ihtiyaç ve beklentilerinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Araştırma bulgularına göre çalışma grubundaki öğretmenlerin çoğunun üstün yeteneklilerle okul dışı öğrenme deneyimlerinin müze ve planetaryumla sınırlı olduğu tespit edilmiştir. Az sayıda öğretmen okul dışında STEM uygulamaları, hayvanat bahçesi ve sinema gibi yapmış oldukları etkinliklerden bahsetmişlerdir. Öğretmenlerin 15 ile 25 yıllık mesleki deneyime sahip olmalarına rağmen oldukça az sıklıkta okul dışı etkinlikleri yapmaları ilginç bir bulgu olarak görülmektedir. Bu bulgu, öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerin farklı ilgi alanlarına hitap eden okul dışı öğrenme ortamlarına yeterli düzeyde yer vermediklerini/veremediklerini ortaya koymaktadır. Müzeler ve planetaryumun yanında arkeolojik kazı, sanat galerisi, köyler, ekolojik bahçeler ve tarım alanları gibi sahalar üstün yetenekli öğrencilerin araştırmalar yapabilecekleri okul dışı alanlardan bazılarıdır (Sak, 2009). Bu sahaların dışında üniversite laboratuvarı ve bilim merkezlerinde de aktif olarak üstün yetenekliler için çeşitli etkinlikler düzenlenebilmektedir. Özçelik ve Akgündüz (2018) tarafından yapılan bir çalışmada üstün/özel yetenekli öğrenciler için okul dışında STEM uygulamaları yapılmış ve çalışma sonucunda bu uygulamaların öğrencilerin yaratıcılık, eleştirel düşünme, işbirliği yapma ve iletişim kurma gibi 21. yüzyıl becerilerinin geliştirilmesine olumlu yönde katkı sağladığı tespit edilmiştir. Bu anlamda üstün yetenekliler için düzenlenen okul dışı öğretim uygulamalarında çeşitli alanlarda mühendislik ve teknolojinin uygulamalı şekilde entegre edecek daha çok sayıda çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

Çalışmadan elde edilen bulgulara göre, üstün yetenekli öğrencisi bulunan öğretmenlerin kurumlardan izin alma ve velilerle görüşme dışında gezide uygulanacak müfredatın planlaması ve değerlendirilmesi konusunda sınırlı bilgilerinin olduğunu ifade etmişlerdir. Bu durum üstün yeteneklilerin okul dışı öğretimlerinde farklılaştırılmış müfredat uygulamalarına yönelik eğitimlere ihtiyaç olduğunu ortaya koymaktadır. Farklılaştırılmış müfredatlara yönelik etkili eğitimlerle öğretmenler okul dışı öğretim uygulamalarının içeriğini etkili şekilde planlayabilmektedir. Okul dışı öğrenme uygulamalarında amaçlar doğrultusunda etkili planlamalar yapılması oldukça önemlidir (Karadoğan, 2016; Bozdoğan, 2007; DeWitt ve Osborne, 2007). Türkmen (2015) tarafından yapılan çalışmalarda farklı branşlardaki öğretmenlerinin okul dışı öğretim uygulamalarını sorgulama temelli yapılmadığı ve sınıf öğretmenlerinin okul dışı öğretim uygulamaları hakkında yeterli bilgi ve donanıma sahip olmadıkları ortaya konulmuştur.

Çalışmadan elde edilen bu bulgunun nedeni sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekliler için müfredat farklılaştırma ve alternatif değerlendirme yöntemleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmamalarından kaynaklanmış olabilir. Lisans programlarında özel eğitim derslerinin dışında farklılaştırılmış eğitim uygulamaları ve okul dışı öğrenme hakkında bir dersin verilmemesi bu durumun diğer bir nedeni olabilir. Sak (2009) bir çalışmasında saha gezileri gibi okul dışı uygulamalardan önce, üstün yetenekli öğrencilerin araştırma problemleri ve yanıt aradıkları soruları gezilerden önce belirlenirse, gezilerin çok daha yararlı olacağını bildirilmiştir. Görüşmelerde sınıf öğretmenlerinin sadece üstün yetenekli öğrenciler için değil tüm ilkökul öğrencileri için okul dışı öğretimin planlanması ve değerlendirilmesi konusunda sınırlı bilgiye sahip olduğu tespit edilmiştir. Bostan Sarioğlu ve Küçüközer (2017) bir çalışmasında, öğretmen adaylarının okul dışı öğrenmeye yönelik yeterli bilgi ve becerilere sahip olmadıklarını ortaya koymuşlardır.

Çalışma grubundaki öğretmenler okul dışı öğretim uygulamalarının planlanmasında öğretmenlerden, velilerden, idarecilerden kaynaklanan engeller olduğunu düşünmektedirler. Çalışmadan elde edilen bu bulgular çoğu araştırma ile örtüşmektedir (Çiçek ve Saraç, 2017; Selanik-Ay ve Erbasan, 2016; Türkmen, 2015; Tatar ve Bağrıyanık, 2012). Tatar ve Bağrıyanık (2012) çalışmalarında okul dışı öğretim uygulamalarında okul aile işbirliğinin oldukça önemli olduğunu belirterek, özellikle izin alma gibi çeşitli engellerden dolayı öğretmenlerin okul dışı öğretim uygulamalarını tercih etmemelerine neden olduğu ortaya konulmuştur. Çalışmadan elde edilen bulgulara göre, idareden veya ailelerden kaynaklanan izin alma gibi çeşitli faktörlerin okul dışı öğretim uygulamalarını olumsuz yönde etkileyebileceği ortaya çıkmaktadır. Bu durum öğretmenlerin okul dışı öğretim uygulamalarında kendilerini yalnız hissetmelerine ve zorluklar yaşamalarına neden olabilir (Tatar ve Bağrıyanık, 2012). Çalışmada öğretmenlerin bazı okul yöneticilerinin okul dışı öğretim uygulamalarını desteklemediğini düşündükleri tespit edilmiştir. Bu bulgunun nedeni; yöneticilerin okul dışı öğretimde güvenlik gibi bazı sorumlulukları almaktan çekinmeleri veya okul dışı öğretime ihtiyaç duyulmadığı yönünde bazı olumsuz tutum ve algılara sahip olmalarından kaynaklanmış olabilir. Toker Gökçe ve Aydemir (2016) bir çalışmalarında okul yöneticilerinin ilkökul öğrencilerinin okul dışı uygulamalarda beslenme gibi öz bakım becerileri konusunda sorunlar yaşadıklarını ve veli onaylarının ve resmi yazıların zaman aldığını düşündüklerini tespit etmişlerdir.

Çalışmada öğretmenlerin bazı okul yöneticilerinin okul dışı öğretim uygulamalarını desteklemediğini düşünmeleri, öğretmenlerin okul dışı etkinlikleri az sıklıkta gerçekleştirmelerine neden olmuş olabilir. Bu konuda kendini yalnız hisseden öğretmenler okul dışında üstün yetenekli olsun olmasın tüm öğrencilerin sorumluluklarını almayı istememiş olabilirler.

Çalışmadan elde edilen bulgular doğrultusunda bazı önerilere aşağıda yer verilmiştir;

- İleriki çalışmalarda öğretmenlerin okul dışı öğretim uygulamalarına yönelik ihtiyaç ve beklentileri göz önüne alınarak üstün yetenekliler bağlamında okul dışı öğretimi yönetme, okul dışı müfredat planlama ve değerlendirme konusunda eğitim programları geliştirilip uygulanabilir.
- Eğitimlerde kullanılmak üzere üstün yetenekli öğrenciler için okul dışı etkinlik rehberi geliştirilebilir.
- Geliştirilecek programlarda öğretmenlere bireysel farklılıklara göre okul dışı etkinlik rehberi hazırlama becerisi kazandırılarak, üstün yetenekli öğrencilere yönelik gerçekleştirilecek eğitim ve öğretim faaliyetlerinin kalitesi artırılabilir.
- Yöneticilere ve ailelere okul dışı öğretim uygulamalarının önemi hakkında eğitimler verilebilir ve okul dışı öğrenmeye yönelik olumsuz tutum ve inançların önüne geçilmesi sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Ayotte-Beaudet, J. P., Potvin, P., Lapierre, H. G. & Glackin, M. (2017). Teaching and learning science outdoors in schools' immediate surroundings at K-12 levels: A meta-synthesis, *Journal of Mathematics Science and Technology Education*, 13(8), 5343-5363.
- Best, M., Dickinson, C., Hugstad-Vaa Leer, H., Courtney, & Molly, K. (2017). *The impact of implementing core curriculum in an outdoor classroom on primary-aged students' academic achievement*, Masters of Arts in Education Action Research Papers.
- Bildiren, A. (2011). *Üstün yetenekli çocuklar, Aileler ve öğretmenler için bir kılavuz*. (2. Baskı), İstanbul: Doğan Kitap. [Türkçe Kitap]
- Borders, C., Woodley, S. & Moore, E. (2014). *Inclusion and giftedness*. In J. P. Bakken, F.E. Obiakor, A.F. Rotatori (Eds). *Gifted education: current perspective and issues*. USA: British Library C.
- Bostan Sariođlan, A. ve Küçüközer, H. (2017). Fen bilgisi öğretmen adaylarının okul dışı öğrenme ortamları ile ilgili görüşlerinin araştırılması, *İnformel Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 2(1), 1-15. [Türkçe Makale]
- Bozdoğan, A. E. (2007). *Bilim ve teknoloji müzelerinin fen öğretimindeki yeri ve önemi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bunting, C. J. (2006). *Interdisciplinary teaching through outdoor education*, Google books adlı siteden 19.03.2018 tarihinde indirilmiştir.

- Çepni, O. ve Aydın, F. (2015). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sınıf dışı okul ortamlarına ilişkin görüşleri, *The Journal of Academic Social Science Studies*, 39, 317-335. [Türkçe Makale]
- Çiçek, Ö. ve Saraç, E. (2017). Fen bilimleri öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamlarındaki yaşantıları ile ilgili görüşleri, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(3), 504-522. [Türkçe Makale]
- DeWitt, J. & Osborne, J. (2007). Supporting teachers on science- focused school trips: Towards an integrated framework of theory and practice. *International Journal of Science Education*, 29 (6), 685-710.
- Downer, J., Rimm-Kaufman, S., & Pianta, R. (2007). How do classroom conditions and children's risk for school problems contribute to children's behavioral engagement in learning? *School Psychology Review*, 36(3), 413-432.
- Guardino, C., Hall, K. W., Largo-Wight, E. & Hubbuch, C. (2019). Teacher and student perceptions of an outdoor classroom, *Journal of Outdoor and Environmental Education*, 22, 113-126.
- Eick, C. J. (2012). Use of the outdoor classroom and nature-study to support science and literacy learning: a narrative case study of a third-grade classroom. *Journal of Science Teacher Education*, 23(7), 789-803.
- Ertaş, H., Şen, A. İ. ve Parmasızoğlu, A. (2011). Sınıf dışı bilimsel etkinliklerin 9. sınıf öğrencilerinin enerji konusunu günlük hayatla ilişkilendirme düzeyine etkisi. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 5(2), 178-198. [Türkçe Makale]
- Fidan, N. (2012). *Okulda Öğrenme ve Öğretme* (3. Baskı), Ankara: Pegem Akademi. [Türkçe Makale]
- Freeman, M. (2012). Kurt Hahn: inspirational, visionary, outdoor and experiential educator, *History of Education: Journal of the History of Education Society*, 41(4), 563-565, DOI: 10.1080/0046760X.2012.680924
- Garret, H. (1965). *Outdoor education for gifted student* (Doctor of Thesis), California University, California.
- Higgins, P. & Nicol, R. (2002). *Outdoor Education: Authentic Learning in the context of Landscapes* (Volume 2), Sweden.
- Jeronen, E., & Jeronen, J. (2012). Outdoor education in Finnish schools and Universities. <https://tr.scribd.com/document/159479238/Finland-1> adlı adresten 20.05.2019 tarihinde indirilmiştir.
- Jacobi-Vessels, J. L. (2013). Discovering nature: the benefits of teaching outside of the classroom. *Dimensions of Early Childhood*, 41(3), 4-10.
- Jerald, C. D. (2009). *Defining 21st Century Education*. Alexandria: Center for Public Education.
- Karademir, E. (2013). *Öğretmen ve öğretmen adaylarının fen ve teknoloji dersi kapsamında "okul dışı öğrenme etkinliklerini" gerçekleştirme amaçlarının planlanmış davranış teorisi yoluyla belirlenmesi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara). [Türkçe Tez]
- Karademir, E. and Erten, S. (2013). Determining the factors that affect the objectives of pre-service science teachers to perform outdoor science activities. *International Journal of Education in Mathematics, Science and Technology*, 1(4), 270-293.
- Karadoğan, S (2016). *Eğitimde sınıf-okul dışı öğrenme uygulamaları ve yaşanan sorunlar* (Ed. Aksu, R.) Türkiye'de eğitim sorunlarına yönelik akademik değerlendirmeler ve çözüm önerileri, Ankara: Maya Akademi.
- Laçın Şimşek, C. (2011). *Okul Dışı Öğrenme Ortamları ve Fen Eğitimi*. Fen Öğretiminde Okul Dışı Öğrenme Ortamları. (Ed. Laçın Şimşek). Pegem Akademi, Ankara. [Türkçe Kitap]
- Largo-Wight, E., Guardino, C., Wludyka, P. S., Hall, K., Wight, J. T., & Merten, J. W. (2018). Nature contact at school: the impact of an outdoor classroom on children's well-being. *International Journal of Environmental Health Research*, 28(6), 653-666.
- Morelock, M. (1992). Giftedness: the view from within, *Understanding Our Gifted*, 4(3), 11-15.
- McLaughlin, E., Smith, W. S., & Tunnicliffe, S. D. (1998). Effect on primary level students of in service educator: Education in an informal science setting. *Journal of Science Teaching*, 9(2), 123-142.
- Malkoç, S. ve Kaya, E. (2015). Sosyal bilgiler öğretiminde sınıf dışı okul ortamlarının kullanımı, *İlköğretim Online*, 14(3), 1079-1095. [Türkçe Makale]
- Nielsen, M. E. & Knudson, D. M. (1992). *Outdoor experiences for the gifted*. *Historical Documents of the Purdue Cooperative Extension Service*, 1-3.

<https://docs.lib.purdue.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1869&context=agext> adlı adresten 19.03.2019 tarihinde indirilmiştir.

- Öner, G. (2015). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 'okul dışı tarih öğretimi'ne ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Türk Tarih Eğitimi Dergisi*, 4(1), 89-121. [Türkçe Makale]
- Özbay, Y. ve Palancı, M. (2011). Üstün yetenekli çocuk ve ergenlerin psikososyal özellikleri, *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 89-108. [Türkçe Makale]
- Özbay, Y. (2013). *Üstün yetenekli çocuklar ve aileleri*. Ankara: TC. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
- Özçelik, A. ve Akgündüz, D. (2018). Üstün/özel yetenekli öğrencilerle yapılan okul dışı stem eğitiminin değerlendirilmesi, *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 334-351. [Türkçe Makale]
- Özyaprak, M. ve Deringöl, Y. (2013). Üstün zekalı olan ve olmayan çocukların depresyon puanlarının karşılaştırılması, *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 143-154. [Türkçe Makale]
- Pfouts, B.R. & Schultz, R.A. (2003). The benefits of outdoor learning centers for young gifted learners. *Gifted Child Today*, 26 (1), 56-63.
- Renzulli, J. S. (2000). The identification and development of giftedness as a paradigm for school reform, *Journal of Science Education and Technology*, 9(2), 95-114.
- Sak, U. (2009). *Üstün Yeteneklilerin Eğitimi*, Ankara: Vize Yayıncılık. [Türkçe Kitap]
- Saraç, H. (2017). Türkiye'de okul dışı öğrenme ortamlarına ilişkin yapılan araştırmalar: içerik analizi çalışması, *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırma Dergisi*, 3(2), 60-81. [Türkçe Makale]
- Selanik-Ay, T. and Erbasan, Ö. (2016). Views of classroom teachers about the use of out of school learning environments, *Journal of Education and Future*, 6(10), 35-50.
- Silverman, L. K. (1994). The moral sensitivity of gifted children and the evolution of society. *Roeper review*, 17(2), 110-116.
- Sontay, G. ve Karamustafaoglu, O. (2017). Fen bilimleri öğretmenlerinin gezi düzenlemeye ilişkin öz-yeterlilik inançlarının incelenmesi, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(4), 863-879. [Türkçe Makale]
- Sontay, G., Tutar, M., ve Karamustafaoglu, O. (2016). "Okul dışı öğrenme ortamları ile fen öğretimi" hakkında öğrenci görüşleri: Planetaryum gezisi. *İnformal Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 1-24. [Türkçe Makale]
- Stephens, K. R. & Karnes, F. A. (2016). *Curriculum design in gifted education*. Waco, Texas: Prufrock Press.
- Stevenson, R. B. (2007). Schooling and environmental education: contradictions in purpose and practice. *Environmental Education Research*, 13 (2), 139- 153.
- Tatar, N. ve Bağrıyanık, K. E. (2012). Fen ve teknoloji dersi öğretmenlerinin okul dışı eğitime yönelik görüşleri, *Elementary Education Online*, 11(4), 883-896, 2012. [Türkçe Makale]
- Türkmen, H. (2015). İlkokul öğretmenlerin sınıf dışı ortamlardaki fen öğretimine bakış açıları, *Journal Of European Education*, 5 (2). 47-55.
- Toker Gökçe, A. ve Aydemir, İ. (2016). *Okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme ortamlarına ilişkin görüşleri*, 3. International Eurasian Educational Research Congress Bildiri Kitabı, Muğla. [Türkçe Kongre Bildirisi]
- Url-1: Üstün yeteneklilerle yenice ormanları ve çevresinde ekoloji temelli doğa eğitimi <https://yenicedogaegitim.wordpress.com/> adlı adresten 19.03.2018 tarihinde alınmıştır.
- Vaivre-Douret, L. (2011). Developmental and cognitive characteristics of high-level potentialities children, *International Journal of Pediatrics*, 14.